

Sonia Horonziak

Arnold Gehlen zalicza się – obok Maxa Schelera i Helmutha Plessnera – do trójcy klasyków antropologii filozoficznej i politycznej. To dzięki tym trzem myślicielom antropologia stała się dziedziną nieodparcie kojarzoną z filozofią niemiecką. Gehlen, jako konserwatysta silnie osadzony w realizmie politycznym, starał się obronić człowieka przed niszczącymi wpływami nowego społeczeństwa industrialnego, którego jednak nie potępiał, a uznawał za stan faktyczny. Rozprawa prezentuje analizę i przedstawia remedium na problemy współczesnego człowieka politycznego poprzez odwołanie się do spójnej teorii antropologicznej Gehlena oraz wskazanych przez niego zagrożeń dla człowieka jako istoty politycznej. Myśliciel, budując swoją teorię, wskazywał często na wyzwania, z którymi musi się mierzyć współczesny człowiek. W szczególności skupiał się na politycznym wymiarze funkcjonowania jednostki we współczesnym społeczeństwie. W rozprawie ukazane przez Gehlena zagrożenia zostają skonfrontowane ze współczesną sytuacją socjopolityczną. Sedno pracy stanowi analiza współczesnego człowieka politycznego w oparciu o teorię antropologiczną myśliciela. W rozprawie zostało wskazane również remedium na problemy współczesnego człowieka politycznego w postaci teorii, dzięki której będzie on lepiej przygotowany do stawienia czoła zagrożeniom zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Antropologia Gehlena to próba umiejscowienia człowieka w nowym świecie, który – mimo że wytworzony przez niego samego – stał się od niego niezależny. Jest to analiza, dzięki której możemy zobaczyć człowieka jako istotę polityczną, żyjącą w ciągłym zagrożeniu. Gehlen jako konserwatywny realista – odnosząc się do przeszłości – stara się przedstawić przede wszystkim diagnozę współczesności. Myśl Gehlena wyprzedza swoje czasy i stanowi ostrzeżenie. Polityczność człowieka jest przedstawiona na tle krytyki epoki, przy czym jest to krytyka konstruktywna. Badając teorię Gehlena można dostrzec, że nie stara się on całkowicie odwrócić od ukształtowanego w świecie porządku. Człowiek polityczny Gehlena to istota żyjąca współcześnie, otoczona instytucjami, z których największe – państwo, staje się nieustannie przedmiotem ataków ze strony społeczeństwa, które myli etykę prywatną z państwową. Arnold Gehlen to obrońca człowieka, który musi podjąć działanie, by przetrwać w nowym, technologicznym świecie. Z tego powodu warto ponownie rozpatrzyć jego teorię, by móc uchwycić ponadczasowość jego tez i odnieść je do sytuacji człowieka obecnie.